

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

De labore nimio vitando, moderato assumendo. Thema. Rationabile sit obsequium vestrum Rom. 12.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

REGULA XLVII.
DE LABORE ET EXERCITIO CORPORALI.
EXHORTATIO
IN EANDEM,

Laborem nimium dissuadet, moderatum suadet.

T H E M A.

Rationabile obsequium vestrum. Rom. c. 12. 1.

V E L

Ut non expedit, tanto labore quenquam onerari, ut spiritus obruatur, & corpus detrimentum patiat; ita aliqua corporalis exercitatio, qua utrumque iuvet, omnibus communitur convenit. Reg. 47.

Uemadmodum ab-
stinencia, prestans
sanitatis tuenda pra-
sidium est, ut exhor-
tatione precedente
exposuimus; ita &
corporis exercita-
tio, teste Medicorum Principe Hip-
pocrate L. 6. Epidem. Sec. 4. ubi in-
quit: *Exercitatio sanitatis est, citra sa-
nietatem cibum sumere, & impigrum
esse ad laborem.* Duplici hoc medio
preservativo, quam plurimi senectam
longavam sani & sospites attrigere:

Hos inter cum primis memorandus
est Aurelianus Imperator, qui vitam
sanam, vegetamque, absque omni
medicina sumptione & vena sectione,
ad annum sextum supra sexagesimum
protraxit, omnium pharmacorum lo-
co, indies hora spatio obambulando,
corpus exercens; & quot mensibus,
die integro, cibo potuque abstiniens,
Anno 1650. Fabius Chisius, Nuntius
Apostolicus, ac postmodum Summus
Pontifex Alexandri VII. nomine In-
signitus, Aquisgrani super mensam
retulisse fertur, Urbani VIII. Ponti-
ficis

Iiii ficis

ficus Maximi, conscientie arbitrum, virum perquam obesum ac pinguem, morbos & symptomata sua, literis integri folii, descripta, Doctori medico submisisse pro remedio; qui literis iidem, tanquam optimam omnium medelam, inscripserit, hæc duo antidota: *Adinus comedo, amplius labora.* Præclara sanè ac præsentissima valitudinis conservanda amuleta.

Cùm igitur exhortatione præcedente, de abstinentia egerimus, in præfentiarum, de labore tractabimus, ac nimium quidem obesse, moderatum verò prædesse, ac strenuè promovendum esse, ostendemus.

I.
Labor
nimius
dissuade-
tur.

I. Labor nimius, impetuofus, atque indiscretus à S. Ignatio hinc verbis dissuaderetur: *Non expedit, tanto labore corporali, quæquam onerari, ut spiritus obruatur & corpus detrimentum patiantur.* Reg. 47. Omne nimium vertitur in vitium: aut parcemia, moderata durant: omnibus in rebus, mensura est optima: quam olim quoque Moyse servandam mandavit Dominus Levit. 19. *Statera iusta, & aqua sint pondera, iustus modus, æquusque sextarius.* Justam ejusmodi mensuram in laboribus & æqua ac proportionata viribus pondera, vera exigit discretio, ne & spiritui & corpori detrimentum accedat. Ad idem hortatur Apostolus Rom. c. 12. *Rationabile obsequium vestrum.* Id est, ut explanat S. Basilus in Reg. Brev. *Ut considerate, circumspicite, sanè ratione, rectoque consilio, divinam impletis voluntatem; ut rationem autem sequamini, non animi impetum & libidinem.* Unde vi hujus consilii

Apostolici, nec non vi primæ partiæ Regulæ, duo nobis præcavenda veniunt, primò labor corporis nimius; ac deinde labor mentis indiscretus, quibus vel spiritus, vel corpus noxamentum incurrat.

Ratio 1. est, ne spiritus obruatur. Obruitur autem spiritus, dum totum in opere defixus, immerfus, & quodammodo absorptus, vix ad Deum, celestiaque se erigere valet: dum in ista talpa, terrâ obruta, totus circa terrena occupatus defudat, more sæcularium; cùm probi Religiosi sit, peritentionem, gratia postulationem, operis oblationem ante, in & postopus, mentem ad Deum attollere. Cæpus nobis à Deo Optimo Maximo concessum est, ut anima famuletur, & in procuranda salute propriâ & aliena sic auxilio: non autem ut animam totam operibus externis demergat, ut que ita defatiget & obruat, ut ipsi propriis exercitiis fungi nequeat. Ne igitur totus labores: sed corpore occupato, libera mens quandoque in cælum evolet.

Ratio 2. Ne corpus detrimentum patiantur: dum immodico laborant actu, aut nimium atteritur, aut laboratur, aut ad alia opera bona inhabere redditur; ut ait S. Laurentius Justinianus L. de Sobriet. c. 4. *Dum placet iusto, caro per inordinatos labores affligitur, etiam ab executione boni operis tennervatur.* Quod nec expedit, nec licet: causa est, quia Religiosus, res est Deo consecrata, omnesque quos præfentes intueor, vel in spe & dispositione, ut Tyrones; vel in re, ut vocis oblitus,

oblititi, nos Deo in holocaustum totos obrolimus; ac proinde corpori Deo pariter oblato, detrimentum inferre, fas non est; *quacunq; facimus, ut S. Basiliius, sana ratione, recto consilio, considerate & circumspicte agenda sunt;* ut Deo rem gratam prastemus, & ejus voluntatem sanctam adimpleamus: atqui dum nimio labore corpus obrolimus, nec rem Deo gratam prastamus, nec ejus voluntatem exequimur; majus enim bonum impedimus, & corpori damnum inferendo, quasi sacrilegiū committimus, quemadmodum de se existimabat S. Bernardus, quando corpus suum, nimio rigore ac severitate tractando, laeserat. An non Deus per Isaiam loquitur: c. 61. *Ego Domus, diligens iudicium, & odio habens rapinam in holocausto?* Tunc autem rapinam in holocausto committimus, cum per indiscretionem opera suscipimus, quibus corpus labe- factamus.

Quosnam verò illos esse arbitramini, qui nimis laboribus sibi detrimentum afferunt? 1. Primi sunt, qui ita se nimis, indiscretisque laboribus dedunt; ut exercitia spiritualia pratermittant. 2. Qui ita se gravant ac supra vires laborando sese fatigant; ut membra levare nequeant, aut pondera tanta portanda suscipiunt; ut corpori nocumentum pariant. 3. Qui tanto impetu ac festinatione laboribus insistant; ut spiritum obruant. 4. Qui labores ab obedientia injunctos prae- properè absolunt; ut ad propriae voluntatis opera citius revertant, atque in his, non absque perditione

temporis & sanitatis, nimium abripi se sinunt. 5. Qui clam & furtivè, absque scitu & facultate Superioris, multa pro suis usibus describendo, caput assilant pectusque laedunt. 6. Qui nimia intentione, & absque relaxatione, ita assidue animi nervos intendunt; ut nec tempore mensæ, nec recreationis, nec exercitii corporalis, à mentis occupationibus feriantur. 7. Qui mox à mensa labores graviores subeunt. Quod S. Fundator in constit. p. 3. c. 2. §. 4. in declaratione cavendum monet, dum ait: *Aprandis presertim in astate, per unius, vel duarum horarum spatium, permitti non debent, quo ad ejus fieri poterit, corporis aut mentis graviora exercitia. Si quid verò necessitas postulabit, id quantum poterit charitate erit & merendum & moderandum. Id autem temporis in aliis levioribus exercitiis occupari poterit. Sed nec extra hujusmodi horas, labores nimium continuari, sine aliqua relaxatione, vel convenienti recreatione, debent.*

Quò itaque rationabile sit obsequium nostrum, nimias & corporis & mentis occupationes & labores caveamus, primamque regulæ partem rite expleamus; ut sanitatem, ac vires corporis ad Dei gloriam diutius promovendam, conservemus: ut enim habet Medicorum aphorismus: *Neque fatigatus, neque famis, neque aliud quidquam, quod natura modum excedit, bonum est.*

II. Veluti laborem immodicum regula improbat; ita moderatum com-
probat ac suadet: *Aliqua, inquit, cor-*

Iiii 2

poralis

ff.
Labor
moderatus
probat.

potalis exercitatio, qua utrumque juvet, omnibus communiter convenit, nam

1. Labor corporalis convenit corpori: corpus enim segne & otiosum, instar aquæ stagnantis, quasi computrescit ignaviâ: motum verò & exercitatum laboribus, sanitate jugi gaudet: dum cibus meliùs digeritur, purior sanguis generatur, humores noxii & insalubres, labore & sudore discutuntur, & foras expelluntur. Veritati huic ad stipulatorem primum habemus, ipsummet Platonem in Timæo ita scribentem: *Corporum habitus quiete & otio corrumpuntur, exercitiis & motibus magnâ parte conservantur.* Alterum verò Galenum L. 2. de valet. tuenda sic differentem: *Sanitatis tutela à labore est auspicanda: exercitationibus enim firmitas mentis accedit, & naturalis calor accenditur, & ex attritu partium, duritia quadam comparatur.* Atque ut addit Hippocrates: *Articuli firmantur, & sanguis per totum corpus defertur.* Tertium testem adjungo Hieronymum Cardanum L. 4. de tuenda valetud. verè affirmantem: *Pauca vite victus, exercitatione, animique letitiâ, omnis vita humana constat: cetera sunt quadam additamenta, & parùm efficiunt.* Labor igitur cum primis corpus sanum vividumque reddit, & in vigore pristino conservat.

2. Convenit labor festamenti: hæc enim labore quodammodo remittitur, & instar arcûs tensi relaxatur, ut deinde alacriùs studis ac functionibus suis incendere valeat: ac proinde nemens & caput detrimenti, lationisque periculum incurrat, jubet Regula ea

miseri ac variari; ita ut studiis ex officio vacantes, laborem; laboribus autem addicti, orationem, lectionem, etiam pio loco cujusdam quietis interponant: ut hæc ratione, alterum alteri opituletur.

3. Vel maximè labor spiritui convenit, adjuvatque ad meritum & profectum virtutum. Nam 1. illo obtinetur augmentum obedientiæ, cum Dei ac Superiorum voluntas in eo adimpletur. 2. Acquiritur augmentum patientiæ, dum difficultates in eo occurrentes, Christi amore superantur. 3. Comparatur incrementum charitatis Dei & proximis; cui laborando servimus: capropter V. Pater Balthazar Alvarez c. 7. vita dicere fuit solitus; proximorum necessitates, tanquam aurifodinas ditissimas reputandas esse, ex quibus anima propria, meritis & virtutibus locupletaretur. 4. In primis verò confert plurimum ad incrementum humilitatis. S. Doctus sermo. 2. refert senem quempiam à Fratrem interrogatum, quid esset humilitas? respondisse: *Magnum opus esse, ac negare quid divinum; vias verò humilitatis, labores corporeos esse, qui cum scientia fiant.* Rectè asseruit, cum scientia fiant: neque enim, eo modo, à Religiosis extantlandi sunt labores, quo à faccolibus cocis, sartoribus, futoribus, aliisve opificibus, peraguntur; sed purâ intentione divinæ gloriæ, ex sincera Dei, proximique dilectione; pro satisfactioe peccatorum, pro conversione animarum, pro refrigerio flammis purgantibus addictorum: atque hæc scientia, ac praxis intentionis, aliterumque

rimque rerum spiritualium, in tyrocinio comparanda est. Eiusdem sententia extitit S. Joannes Climacus gradu 25. de oper. Monach. c. 13. cum dixit: *Viam humilitatis & materiam esse corporales labores, sancti & semper memorandi Patres deservunt.* Nec dissentit S. Augustinus, alliens: *Superbie tumorem, operis labore sanari.* Quod & Spiritus sanctus insinuat Psalm. 106. *Humilitas est in laboribus cor eorum.* Ratio est, quia ex frequentatis actibus nascitur habitus humilitatis: anima enim imbibit & disponitur ab iis, quæ geruntur in corpore, & ejus habitum sequitur: aliter enim (ut loquitur S. Dorotheus serm. 2.) disponitur, afficiturque anima insidentis animo; aliter residentis in throno, aut equo phalerato; aliter pretiosis indumentis ornati, aliter pannosi & laceri.

Ex quibus omnino patet, laborem moderatum, tam corpori, quam animæ, non exigua emolumenta accersere.

III. Uade ulterius rectè inferemus, ob tanta corporis, animæque commoda, è laboribus orta, iisdem strenuè incumbendum esse, non solum Novitiis Marthæ munitis addictis, verum etiam Scholasticis, dum pro nonnulla capitis laxatione, corporalia exercitia iis injunguntur; his enim merita sua, pro æternitate, augent & accumulunt; virtutum antedictarum cimelia sibi conquirunt; & Sanctorum vestigia legunt: nec, utut claro genere orti

sint, eos suam dedecere personam extiment; aut orto ex illis rubore ac pudore suffundantur, sed illustrissimis Sanctorum exemplis excitati atque animati, singulari quadam alacritate ac dexteritate eos aggrediantur.

1. Præluxit exemplo omnibus Salvator noster, qui non *Venit ministrari, sed ministrare*; & *In laboribus fuit à juvenite sua.* 2. Magistri exemplum secuti Apostoli, Petrus, Paulus & alii. De Fratribus Domini, Jacobo & Joanne refert Eusebius ex Hegeippo L. 1. Histor. c. 15. Eos ad Domitianum Imperatorem accersitos, tanquam ex davidico, regiòque sanguine prognatos, quos extinguere omnino constituerat; cum verò manus ostenderent, partim callo obductas, partim ex labore mechanico laceras, eos ab omni rerum novarum suspitione immunes, & liberos dimissos esse. 3. Apostolorum vestigiis insitère Viri Apostolici, Episcopi, ac Prælati. Hos inter emicant S. Spiridion, qui ab episcopali cura liber, oves tantisper pascebat. S. Equitius Abbas, manibus propriis fœnum secabat, teste S. Gregorio L. 1. dial. c. 4. S. Malachias Episcopus in triclinio & culina fratribus serviebat, ac super mensam legendo, anagnosten agebat. Teste S. Bernardo in vita ejus. De Sancto quoque Bernardo vita perhibet, eum, Fratribus, labore alio, occupatis, lignorum findendorum, ac terræ fodiendæ operam suscepisse, cumque peritiam & vires demetendi fruges non haberet, utriusque gratiam à Deo cum lacrymis petiisse

liii 3 atque

atque obtinuisse, & ex illo tempore, de hac pericia cum quadam animi iucunditate gloriatum fuisse.

Tacemus brevitatis gratiâ, quàm plurimos alios, Nobiles, Comites, Principes, Reges atque Imperatores, manuum labore strenuè sese occupantes; qui exemplo suo, ad laborandum, pro gloria Dei, non segniter atque oscitanter; sed sedulo, pro sua quemque vocatione & officio, hortantur. *Tempus breve est*, inquit Apostolus, *Ergo dum tempus habemus, operemur bonum.* Ad Gal. 6. Sequitur brevi alia vita, sequetur æternitas infinita, in qua unusquisque mercedem accipiet secundum suum laborem. De omnibus valentis & gratiis, de omni tempore & hora, Deo reddenda erit ratio, quantum lucrati fuerimus: & qui legitime certaverit & laboraverit, coronabitur; servus verò piger & inutilis, ligatis manibus & pedibus, mittetur in tenebras exteriores.

Quare, Dilectissimi, labores nimios, indiscretos, corpori, animæ ac spiritui noxios, secundum regulam,

omnino devitemus, laborem verò moderatum, & corpori & spiritui perquam utilem variarumque virtutum occasiones præbentem, libenti animo amplectamur. Sequamur exemplum Christi, SS. Apostolorum, aliorumque Sanctorum, & laborem, non segniter & oscitanter, sed strenuè & alacriter, ut in brevi hoc vitæ tempore magna, multaque pro æternitate meritorum lucra comparemus. Operemur dum dies est, venit nox, quando nemo potest operari. Concludamus cum Severo Imperatore septuagenario, cujus jamjam morituri ultima gnomo ac tessera erat, *Laborem Regum est laborare*, aiebat Alexander Magnus. *Homo nascitur ad laborem, & avis ad volatum* Jobi c. 8. Ergo laborem: ad hoc creati, ad hoc nati, ad hoc vocati sumus, ut in excelendo novali Domini laboremus: *Ego cœgi vos*, inquit Dominus Joan. 15. *ut eati, & fructum afferatis, & fructus vester maneat.* Igitur ut fructum speratum afferamus, strenuè laboremus.

